

Landschapsbeheer
Groningen

Samen werken aan het landschap

Gebiedsaanpak landschap Gorecht

VOORWOORD

Samen werken aan het landschap in het Gorecht, dat is wat Landschapsbeheer Groningen al bijna veertig jaar doet. Het landschap duurzaam beheren kan alleen als er een breed draagvlak is en dat is er zeker in dit gebied! Samen met bewoners, scholieren, vrijwilligers, agrariërs, collega-organisaties en de gemeente werken we in dit gebied aan herstel, beheer en ontwikkeling van het landschap. Daarmee dragen we bij aan het behouden en versterken van de identiteit en de (bio)diversiteit van het Gorecht, zodat we daar met zijn allen van kunnen blijven genieten.

Het pilotproject Gebiedsaanpak landschap Gorecht blijkt een succesvolle aanpak te zijn, bijna alle eigenaren doen mee. Dat schept vertrouwen en biedt zekerheid, ook over het beheer van het landschap op de langere termijn. De aanpak komt mede voort uit het Landschapsconvenant, waarin veel organisaties afspreken samen te werken aan behoud, herstel en ontwikkeling van het landschap in Groningen.

Projecten als *Herstel houtwallen en hagen Haren*, *Pingoruïnes in het Gorecht* en *Natuurerven Noordlaren* komen voort vanuit initiatieven en wensen van bewoners uit het gebied. Zo zijn de mensen en het landschap hier verbonden en voortdurend in beweging.

Dit beeldverslag geeft een impressie van de typerende landschapselementen in het Gorecht én onze werkwijze, waarin samenwerken centraal staat.

Peter Hellinga
Directeur

Het Gorecht

Het Gorecht ligt op de noordelijkste punt van de Hondsrug, met aan de westzijde het beekdal van de Drentsche Aa en aan de oostzijde het beekdal van de Hunze. In het Gorecht zijn de landschappelijke verschillen tussen de hooggelegen Hondsrug en de laaggelegen natte beekdalen en veengebieden groot. Door het verschil in hoogte, ondergrond en hydrologie zijn de gebieden vanuit het verleden op verschillende manieren gebruikt en in cultuur gebracht. Dit is te zien op de historische kaart van 1930. In het landschap kun je dit ook nu nog heel duidelijk zien.

LANDSCHAPSELEMENTEN DROOG

Houtwallen

Op de hoge, droge gronden van de Hondsrug liggen de houtwallen. Een houtwal is een grondwal waarop diverse struiken en bomen groeien. De perceelsgrenzen werden van oudsher gemarkeerd en omzoomd door houtwallen. In het Gorecht zijn verschillende soorten houtwallen te onderscheiden, zoals boomwallen, hakhoutwallen en struweelwallen. Ze verschillen van elkaar door variatie in leeftijd, voorkomende soorten, dichtheid en opbouw (met kruidlaag, struiklaag en boomlaag). Een van de doelen van het beheer van de houtwallen is deze variatie in het landschap te behouden.

De grond van de houtwallen kan in de loop der jaren verzakken en uitspoelen. In het project *Herstel houtwallen en hagen Haren* worden houtwallen hersteld door gebiedseigen grond op te brengen. Daarna wordt de struiklaag aangevuld met verschillende soorten struiken. Ook worden nieuwe houtwallen aangelegd op plaatsen waar ze zijn verdwenen.

Meidoornhagen

Ook meidoornhagen zijn typerend voor het Gorecht. Zij komen met name voor op de overgang van hoge naar lage gronden. Aan de oostkant van de dorpen Onnen en Noordlaren is dit duidelijk te zien. De hagen staan hier op de overgang van de hoge Hondsrug naar het lage beekdal van de Hunze en maken zo de landschappelijke opbouw mooi zichtbaar.

De hagen dienden net als de houtwallen als afscheiding van een perceel en als veekering. Een meidoornhaag is de natuurlijke variant van het prikkeldraad. Hagen worden goed benut door vogels als nestplaats, schuilplaats en verbindingroute. Afhankelijk van het gewenste beeld worden meidoornhagen gesnoeid: een strakke meidoornhaag wordt twee maal per jaar gesnoeid, een losse scheerhaag eens per jaar.

Hakhoutwal

Een bijzonder landschapselement is de hakhoutwal. Hakhout is hout dat periodiek gekapt wordt voor gebruik. De boom wordt daarbij niet gerooid, maar dicht bij de grond afgezet, om de stronken (ook wel 'stoven' genoemd) weer te laten uitlopen en de opslag opnieuw te kunnen oogsten. Het hakhoutbeheer is eeuwen geleden ontstaan om een voortdurende houtopbrengst te waarborgen. Het hout werd gebruikt voor het maken van bijvoorbeeld gereedschap, bezemstelen of palen. Tegenwoordig zorgt het hakhoutbeheer voor leeftijdsvariatie en nestgelegenheid in de wallen.

LANDSCHAPSELEMENTEN NAT

Ook natte landschapselementen zijn kenmerkend voor het landschap van het Gorecht. Zij vergroten de afwisseling en zijn van grote waarde voor bijzondere planten en dieren die aan water gebonden zijn, zoals kikkers, salamanders en libellen. Daarmee vormen natte landschapselementen een belangrijke schakel in de ecologische dooradering van het landschap. In het project monitoren we de voorkomende flora en fauna en gaan we verbossing en verlanding tegen door de natte landschapselementen open te houden.

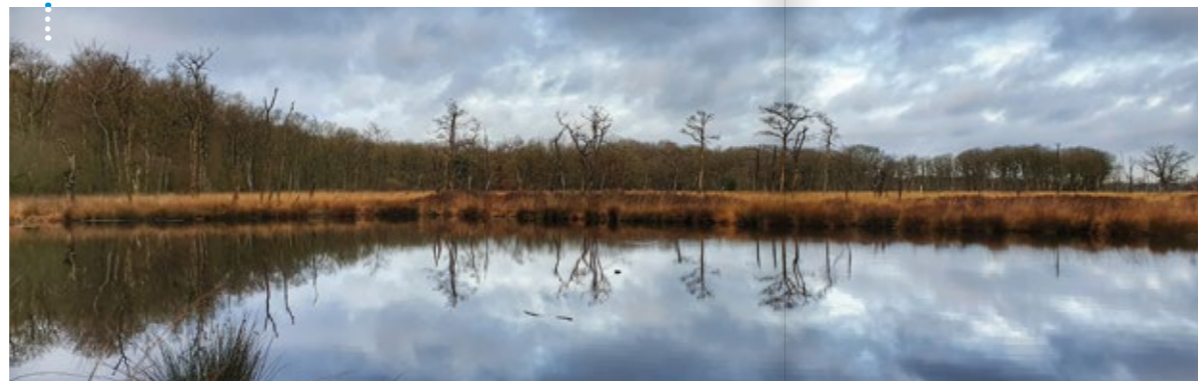
VENNEN zijn dobben die vooral door regenwater gevoed worden. Het water is hierdoor (van nature) voedselarm en vrij zuur. In vennen groeien typische plantensoorten als veenmos en veenpluis. Door het afsterven van planten heeft zich in de vennen een laag hoogveen opgehoopt, die later soms door de mens weer is afgegraven voor turfwinning.

PINGORUÏNES zijn bijzondere dobben die vaak erg diep zijn. Deze elementen zijn overblijfselen van pingo's die in de laatste ijstijd ontstaan zijn. Pingo betekent: 'heuvel die groeit' in de taal van de Inuit. Een pingo is namelijk een heuvel die een ijslens bevat. In gebieden waar de grond permanent bevroren is komen pingo's nog voor. Toen het warmer werd, smolt de ijslens en ontstond een meertje waarin zich later een veenpakket ontwikkelde.

PETGATEN zijn rechthoekig, liggen in laagveen-gebieden en zijn ontstaan door uitbaggeren ten behoeve van laagveenturfjes. Naast de petgaten liggen soms nog 'legakkers', waar de turfjes destijds te drogen werden gelegd.

DOBBEN is een algemene benaming van kleine meertjes die van nature zijn ontstaan. Ze liggen op de zandgronden. Door de wind werden tijdens de laatste ijstijd laagtes in het dekzand uitgeblazen, die zich na de ijstijd met water vulden.

POELEN zijn door de mens gegraven voornamelijk als veedrinkplaats, op plekken waar geen water was. Poelen zijn vrij klein en liggen vooral in de zand- en kleigebieden.

HERSTEL EN BEHEER MET EN VOOR BEWONERS

Bewoners nemen steeds vaker het initiatief om zelf actief bij te dragen aan de kwaliteit van hun eigen leefomgeving. Wij ondersteunen hen daar graag in. We helpen ideeën en plannen uit te werken, hiervoor financiering te vinden en ze in het veld uit te voeren. Een mooi voorbeeld hiervan is het project *Natuurerven Noordlaren*. In dit project krijgen deelnemers advies over het vergroten van de natuurwaarden op hun eigen erf.

Doordat wij als Landschapsbeheer Groningen zichtbaar zijn in het gebied, worden we betrokken bij belangrijke ontwikkelingen in het landschap. Het opstarten van een project voor ecologisch bermbeheer bijvoorbeeld, of het inpassen van agrarische nieuwbouw.

Jaarlijks planten we samen met basisschoolklassen bomen en struiken aan. De Boomfeestdag in maart en de Natuurwerkdag in november zijn feestelijke aangelegenheden! Scholieren dragen hun steentje bij aan het landschapsbeheer door wilgen te knotten. Onder begeleiding van één van onze voormannen gebeurt dit op een leerzame en veilige manier. Het delen van kennis over het landschap en het beheer ervan vindt ook plaats door het geven van lezingen.

De vrijwilligers van de Landschapsbrigade en de Poelenbrigade zijn thuis in het gebied. Hun werkzaamheden variëren van snoei- en plantwerkzaamheden tot het inventariseren van flora en fauna in natte landschapselementen en het aanleggen van broeihopen voor de ringslang. Juist de veelzijdigheid van het werken in het landschap maakt de vrijwilligers enthousiast.

Resultaten

GEBIEDSAANPAK LANDSCHAP GORECHT

Houtwal/houtsingel/
boomwal etc.

In beheer **77,4 km**

Meidoornhaag

In beheer **13,2 km**

Poelen, pingoruïnes en
dobbles

In beheer **43 stuks**

Houtwal

Aangelegd **3.447 m**

Scheerhaag

Aangelegd **1.424 m**

Erfadviezen

23 erfadviezen

Nestkasten

Geplaatst **55 stuks**

Insectenhotels

Gebouwd **6 stuks**

	Landschapselementen droog Hagen
	Landschapselementen droog Houtwal, houtsingel/boomwal etc.
	Landschapselementen nat Poelen, pingo's en dobbes
	Erfadviezen

SAMEN WERKEN AAN HET LANDSCHAP

Gebiedsaanpak landschap Gorecht

SAMENWERKINGSPARTNERS

Bewoners Gorecht

Collectief Groningen-West

Gemeente Groningen

Provincie Groningen

Stichting Green Passion (AOC Terra)

Stichting Landelijk Gebied Haren

Waterbedrijf Groningen

Natuurbeheerders

Vrijwillige Poelen- en Landschapsbrigades

FINANCIERS

Provincie Groningen

Gemeente Groningen

Gebiedsfonds Drentsche Aa

Eigenaren

FOTOGRAFIE

Landschapsbeheer Groningen

VORMGEVING

Create ID | Sandra Jonge Poerink

JAAR VAN PUBLICATIE

2020

LANDSCHAPSBEHEER GRONINGEN

Roderwolderdijk 60

9744 TH Groningen

T (050) 534 51 99

E info@landschapsbeheergroningen.nl

